

Nr 175.

Av herr Carlsson i Bakeröd m. fl., om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utformningen av de förslag, som föranledas av 1942 års jordbruksutrednings betänkande.

Frågan om det mindre jordbrukets framtid och förhållanden har aktualiserats genom 1942 års jordbrukskommittés under år 1946 avgivna betänkande. De resultat, som denna kommitté kommit till, och de förslag, den framlägger, äro för det mindre jordbrukets vidkommande icke lyckliga. Däri förutsättes, att man under loppet av en generation skall kunna eliminera de ofullständiga jordbruken i vårt land, och därefter skulle intet särskilt stöd givas åt de eventuellt kvarvarande småbrukarna. Att detta icke innebär någon verklig lösning av det mindre jordbrukets problem ligger i öppen dag.

Genom sammanslagning av två eller flera mindre brukningsenheter och genom att flytta över jord från större till mindre jordbruk kunna otvivelaktigt många till sin storlek bättre och lämpligare jordbruk uppkomma, men en betydande rest av ofullständiga jordbruk kommer ändock att kvarstå, särskilt i landets mera skogrika trakter. Innan den planerade rationaliseringen i stor stil av landets småbruk igångsättes, borde noggrant övervägas, om det verkligen vore lyckligt för landet att låta småbruken försvinna. Många och starka skäl kunna anföras för att det i stället vore klokt att gå mera varsamt fram på denna väg än vad 1942 års jordbrukskommitté tänkt sig. Här skola blott anföras några av de betydelsefullaste av dessa skäl.

De svenska landsbygden är förhållandevis glest befolkad. På många håll verkar den ödslig. På grund av den uttunning av befolkningen därstädes, som sedan länge ägt rum, uppträda redan nu svårigheter att hålla skolorna i gång. Vantrevnad inträder för den kvarvarande befolkningen, och flykten från bygden tilltager i styrka. Detta är numera en mycket vanlig bild av svensk landsbygd. Skatteunderlaget sjunker samtidigt som skatterna stiga i höjden. Arbetskraften blir otillräcklig för att tillfredsställande sköta jordbruk och skog. Hantverks- och handelsmänniskor flytta till tätorterna. Många hem bliva öde. Dessa hem representera ändå ett högt värde. Samtidigt måste nya hem för stora kostnader och med en betydande statssubventionering byggas i städer och tätorter. Det kan även förutsättas, att vissa människor på grund av klenhet, ålder eller annan orsak önska driva endast ett litet jordbruk. Denna önskan kan vara legitim och bör kunna förverkligas.

Vid ett småbruks skötsel kan mycken mindervärdig arbetskraft utnyttjas, t. ex. barn och åldringar. Denna omständighet uppväger den nackdel, som ligger däruti, att maskinanvändning icke kan förekomma i samma utsträckning och med samma ekonomiska resultat som vid större jordbruk.

Om man nu vore villig att erkänna det mindre jordbrukets berättigande vid sidan av andra storleksgrupper, så återstår frågan, huru även detta jordbruks lönsamhet skall kunna upprätthållas, en fråga, varåt 1942 års jordbrukskommitté icke ägnat någon uppmärksamhet, emedan den ansett lönsamhet böra garanteras allenast jordbruk av storleksordningen över 10 hektar åker. Att vid sådant förhållande mera än hälften av Sveriges jordbrukare icke erhålla den av riksdagen utlovade lönsamheten för sina jordbruk synes icke hava bekymrat bemälda jordbrukskommitté. Denna omständighet är så mycket mera förvånansvärd, som den för folkförsörjningen nödiga och såsom önskvärd ansedda produktionen säkerligen i vårt land aldrig kommer att kunna upprätthållas utan hjälp av innehavare av brukningsdelar, vilkas storlek understiger 10 hektar åker. Detta förhållande jämte den omständigheten, att produktionen vid de mindre jordbruken sker under sämre ekonomiska betingelser, utgör grundvalen för det berättigade i kravet på ett särskilt stöd åt småbruket.

Den uppställda frågan på vilka sätt småbrukets lönsamhet genom statliga åtgärder kunde befrämjas är icke lätt att besvara, och här skola endast göras några antydningar. En grundlig utredning av dessa frågor vore av nöden. Man kan utgå ifrån att såväl ett större som ett mindre jordbruks lönsamhet är beroende av följande faktorer:

- 1) den saluförda produktmängden,
- 2) produktpriserna,
- 3) produktionskostnaderna.

Vid det mindre jordbruket är det ofta den saluförda produktmängden, som är för låg. Även vid gynnsam produktprisnivå och rimliga produktionskostnader är den saluförda produktmängden så liten, att denna gånger priset minskat med produktionskostnaderna icke ger en tillfredsställande årsinkomst. Närmast till hands ligger då tanken att söka öka produktmängden. Detta vore förhållandevis lätt, när fråga är om animalisk produktion, och denna ligger särskilt väl till för det mindre jordbruket. Detta borde då beredas viss företrädesrätt till denna produktion, särskilt i fråga om fläsk- och äggproduktion. Importerade fodervaror borde företrädesvis säljas till småbrukarna, och övervägas kunde att sälja till ett subventionerat lågt pris, varigenom produktionskostnaderna för dem nedbringas. Även inhemska fodermedel kunde på liknande sätt subventioneras och ställas till småbrukarnas förfogande. Detta vore lika effektivt för småbrukets drift som att få sig tilldelat av sin grannes åker. Skillnaden vore blott den att grannens åker, som givit fodermedlet, kunde vara belägen tiotals mil därifrån. Syd-

svensken kunde odla foder till upplänningen. Säd har i alla tider fraktats genom landet.

En särskild fara för småbrukaren utgör de större hönserier och svingårdar, som uppväxa utan något som helst samband med jordbruksinnehav. Sådana borde därför förbjudas utom när fråga vore om produktion av avelsdjur. Ett licensförfarande kunde här tänkas.

Producentbidraget på mjölk bör givetvis bibehållas och icke, såsom jordbrukskommittén föreslår, avskaffas.

Många småbrukare kunna tvivelsutan slå sig på specialodlingar av frukt och grönsaker, vilka produkter säkerligen komma att få stegrad efterfrågan. Men det går icke för alla att göra så utan endast för ett fåtal. Den animaliska produktionen passar bättre för det stora flertalet. Djur tarva och trivas väl med den individuella omvårdnad, som kan ges av en småbrukarfamilj. Med stigande välstånd bland den konsumerande allmänheten övergår man alltmera från vegetabilisk till animalisk konsumtion.

Genom att på sådant sätt fördela den subvention som under alla förhållanden i framtiden torde bliva behövligen för stimulerandet av den såsom nödvändig ansedda livsmedelsproduktionen inom landet, kunde även det mindre jordbruket framdeles såsom hittills få äga bestånd vid sidan av det medelstora och större. Därmed främjades säkerligen en lycklig utveckling av såväl landsbygden som landet i sin helhet.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t vid utformningen av de förslag, som förordas av 1942 års jordbruksutrednings betänkande, måtte taga hänsyn till de i motionen anförda synpunkterna.

Stockholm den 22 januari 1947.

C. O. Carlsson
i Bakeröd.

K. E. Hansson,
Skediga.

J. Onsjö.

Harald Johnsson
i Skoglösa.

David Boman
i Stafsund.

Harald Andersson
i Dunker.